

DOI: 10.33994/kndise.2024.69.08

УДК 343.1343.98

Антон Олександрович Полянський

Доктор юридичних наук, доцент, завідувач лабораторії організації наукової, методичної діяльності, нормативного забезпечення, міжнародного співробітництва та підготовки експертів Київського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України

ORCID: 0000-0003-1684-7567, e-mail: anton_polianskyi@ukr.net

Андрій Миколайович Падалка

Доктор юридичних наук, доцент, начальник Департаменту господарського забезпечення Служби безпеки України

ORCID: 0009-0009-0313-426X, e-mail: padalka@firmstil.com

Олег Вячеславович Баулін

Кандидат юридичних наук, доцент, завідувач відділу наукової та нормативно-методичної діяльності лабораторії організації наукової, методичної діяльності, нормативного забезпечення, міжнародного співробітництва та підготовки експертів Київського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України

ORCID: 0000-0002-7858-1955, e-mail: baulin_ov@ukr.net

Тетяна Миколаївна Терещенко

Молодша наукова співробітниця відділу нормативно-правового забезпечення лабораторії організації наукової, методичної діяльності, нормативного забезпечення, міжнародного співробітництва та підготовки експертів Київського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України

ORCID: 0009-0008-1260-0202, e-mail: tetianakiev16@gmail.com

**Тимчасовий доступ до речей і документів
як інститут кримінально-процесуального права**

Стаття присвячена дослідженню норм кримінально-процесуального інституту тимчасового доступу до речей і документів та їх реалізації під час здійснення кримінального судочинства в Україні. На

підставі аналізу слідчої та судової практики застосування норм вказаного процесуального інституту і з метою його удосконалення автори статті обґрунтовують необхідність внесення змін до чинного законодавства України.

Ключові слова: власник; володілець; доступ до речей і документів; досудове розслідування; клопотання сторони; кримінальне провадження; процесуальний інститут; суд; ухвала слідчого судді.

Постановка проблеми. Аналіз сучасної практики застосування сторонами кримінального провадження, слідчими суддями і судами норм, що регулюють порядок здійснення тимчасового доступу до речей і документів, вказує на існування проблем, обумовлених як прямим ігноруванням окремих вимог кримінально-процесуального закону, так і наявністю в ньому прогалин, внаслідок яких допускається порушення прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб. Таку ситуацію потрібно якнайшвидше виправити.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання тимчасового доступу до речей і документів були предметом наукових пошуків Ю. П. Аленіна, І. В. Гловюк, О. І. Капліної, О. П. Кучинської, Л. М. Лобойка, М. А. Погорецького, Д. Б. Сергєєвої, В. М. Тертишника, Л. Д. Удалової, С. С. Чернявського, М. Є. Шумила та інших дослідників.

Безумовно, праці вказаних авторів є величезним внеском у розвиток механізмів застосування тимчасового доступу до речей та документів як заходу забезпечення кримінального провадження, але до цього часу залишаються недостатньо дослідженими деякі проблеми реалізації вказаного заходу під час досудового розслідування.

Мета дослідження. З'ясування сутності окремих проблемних питань застосування кримінально-процесуального інституту тимчасового доступу до речей і документів на стадії досудового розслідування та надання науково-обґрунтованих пропозицій щодо їх вирішення.

Викладення основного матеріалу. Відповідно до положень, закріплених у ст. 131 та 159 Кримінального процесуального кодексу України [1] (далі — *КПК України*), тимчасовий доступ до речей і документів є одним із заходів забезпечення кримінального провадження, що здійснюється з метою досягнення дієвості цього провадження на підставі ухвали слідчого судді або суду й полягає у наданні стороні кримінального провадження особою, у володінні якої знаходяться такі речі і документи, можливості ознайомитися з ними, зробити з них копії та/або вилучити їх (здійснити їх виїмку). Обов'язковість судового контролю за застосуванням тимчасового доступу до речей і документів зумовлена тим, що цей процесуальний захід обмежує передбачені у статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [2] та статтях 31, 32 Конституції України [3] права особи, оскільки документи

можуть містити конфіденційну інформацію про особу та відомості про її сімейне і особисте (приватне) життя, які вона бажає не поширювати та зберігати в таємниці.

Саме через примусовий характер тимчасового доступу до речей і документів, різну природу речей і документів та пов'язану з цим різницю у засобах і способах ознайомлення з ними та зняття з них копій, а також неоднаковість процесуальних та інших можливостей у сторони захисту і сторони обвинувачення для їх вилучення, частина перша статті 159 КПК України з часом була доповнена положеннями про те, що тимчасовий доступ до електронних інформаційних систем, комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку здійснюється шляхом зняття копії інформації, яка в них міститься, без їх вилучення, а вилучення (виїмка) матеріальних носіїв інформації, пов'язаних із веденням Центральним депозитарієм цінних паперів та депозитарними установами системи депозитарного обліку цінних паперів, облікової системи часток товариств з обмеженою і додатковою відповідальністю й внесенням змін до них, взагалі забороняється (абз. 2 і 3 ч. 1 ст. 159 КПК України).

До того, кримінально-процесуальний закон виокремлює речі і документи, що містять або можуть містити охоронювану законом таємницю, а також такі, до яких доступ заборонений. До останніх належать листування або інші форми обміну інформацією між захисником та його клієнтом чи будь-якою особою, яка представляє його клієнта, у зв'язку з наданням правової допомоги, та об'єкти, які додані до такого листування або інших форм обміну інформацією (ст. 161 КПК України).

Відповідно до положень, закріплених у ст. 162 КПК України, до охоронюваної законом таємниці, що міститься в речах і документах, зараз належить:

- 1) інформація, яка знаходиться у володінні засобу масової інформації або журналіста і надана їм за умови нерозголошення авторства або джерела інформації;
- 2) відомості, які можуть становити лікарську таємницю;
- 3) відомості, які можуть становити таємницю вчинення нотаріальних дій;
- 4) конфіденційна інформація, в тому числі така, що містить комерційну таємницю;
- 5) відомості, які можуть становити банківську таємницю;
- 6) особисте листування особи та інші записи особистого характеру;
- 7) інформація, яка знаходиться в операторів та провайдерів телекомунікацій, про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалості, змісту, маршрутів передавання тощо;

- 8) персональні дані особи, що знаходяться у її особистому володінні або в базі персональних даних, яка знаходиться у володільця персональних даних;
- 9) державна таємниця;
- 10) таємниця фінансового моніторингу;
- 11) відомості, що становлять професійну таємницю відповідно до Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки».

При цьому, наведений у статті 162 КПК України перелік речей і документів, що містять або можуть містити охоронювану законом таємницю, не є вичерпним, оскільки не враховує деяких інших видів охоронюваних законом професійних та інших таємниць (адвокатську, голосування тощо). Щоб не створювати колізій у правозастосуванні та небажаного розголошення під час кримінального провадження відомостей, що належать до охоронюваної законом таємниці, внаслідок чого можуть порушуватися права і законні інтереси осіб, зацікавлених у зберіганні таких відомостей у таємниці, законодавець встановив, що доступ особи до речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю, здійснюється в порядку, визначеному законом, а доступ до речей і документів, що містять відомості, які становлять державну таємницю, не може надаватися особі, яка не має до неї допуску відповідно до вимог закону (абз. 2 ч. 6 ст. 163 КПК України).

Згідно зі статтею 160 КПК України, сторони кримінального провадження мають право звернутися до слідчого судді на стадії досудового розслідування чи суду під час судового провадження із клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів, за винятком тих, до яких, як вже було зазначено, доступ заборонений (листування чи інші форми обміну інформацією захисника та його клієнта чи іншої особи, яка представляє цього клієнта, у зв'язку з наданням правової допомоги, і додатки до них). Слідчий вправі звернутися із зазначеним клопотанням за умов погодження його у прокурора-процесуального керівника досудовим розслідуванням. У такому клопотанні сторони кримінального провадження повинні навести:

- 1) короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з яким подається клопотання;
- 2) правову кваліфікацію кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;
- 3) речі і документи, тимчасовий доступ до яких планується отримати;
- 4) підстави вважати, що речі і документи перебувають або можуть перебувати у володінні відповідної фізичної або юридичної особи;
- 5) значення речей і документів для встановлення обставин у кримінальному провадженні;
- 6) можливість використання як доказів відомостей, що містяться в речах і документах, та неможливість іншими способами довести

обставини, які передбачається довести за допомогою цих речей і документів, у випадку подання клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю;

7) обґрунтування необхідності вилучення речей і оригіналів або копій документів [1].

Так, слідчий суддя, суд розглядає клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів за участю сторони кримінального провадження, яка подала це клопотання, та особи, у володінні якої знаходяться відповідні речі і документи. У повістці про судовий виклик такої особи зазначається про її обов'язок збереження речей і документів у тому вигляді, який вони мають на момент його отримання. Неприбуття за судовим викликом особи, у володінні якої знаходяться речі і документи, без поважних причин або неповідомлення нею про причини неприбуття (за винятком випадків, коли слідчий суддя, суд визнав її участь обов'язковою) не є перешкодою для розгляду клопотання (ч. 4 ст. 163 КПК України). Також клопотання може бути розглянуто слідчим суддею, судом без виклику особи, у володінні якої вони знаходяться, якщо ініціатор застосування тимчасового доступу до речей і документів, доведе наявність достатніх підстав вважати, що існує реальна загроза зміни або знищення цих речей і документів (ч. 2 ст. 163 КПК України).

У статті 163 КПК України, присвяченій регулюванню порядку розгляду клопотання сторони кримінального провадження про тимчасовий доступ до речей і документів, та в інших статтях глави «15. Тимчасовий доступ до речей і документів» КПК України не встановлено конкретного строку для розгляду такого клопотання слідчим суддею, судом. Діють правила щодо розумності процесуальних строків та їх обчислення, а зацікавлених осіб мають інформувати судовим викликом про час і місце розгляду клопотання (ч. 1 ст. 163 КПК України). Як іноді вважають, якщо стороною, яка звернулась із клопотанням, доведено наявність достатніх підстав уважати, що існує реальна загроза зміни або знищення речей чи документів, слідчий суддя має розглядати клопотання невідкладно [4, с. 66]. Можливо інколи так і буває, й повинно бути в ідеальному варіанті розвитку кримінально-процесуальних відносин. Але в реальних умовах сучасної слідчої і судової практики та здійснення слідчим суддею своїх повноважень вирішення питання про час розгляду такого клопотання частіше залежить від ситуації, що склалася на певний момент у провадженні та діяльності конкретного слідчого судді, а також багатьох інших факторів (розпорядку роботи суду, зайнятості слідчого судді тощо) й потребує часу не менше тижня.

За загальним правилом, слідчий суддя, суд постановляє ухвалу про надання тимчасового доступу до речей і документів, якщо сторона кримінального провадження у своєму клопотанні доведе наявність достатніх підстав вважати, що ці речі або документи:

- перебувають або можуть перебувати у володінні відповідної фізичної або юридичної особи;

- самі по собі або в сукупності з іншими речами і документами кримінального провадження, у зв'язку з яким подається клопотання, мають суттєве значення для встановлення важливих обставин у кримінальному провадженні;
- не становлять собою або не включають речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю (ч. 5 ст. 163 КПК України).

Це так звані спеціальні підстави для застосування тимчасового доступу до речей і документів [5, с. 92], але слідчі, дізнавачі, прокурори, слідчі судді і суди повинні завжди пам'ятати про існування адресованих їм у статті 132 КПК України загальних правил і підстав для застосування заходів забезпечення кримінального провадження, до яких кримінально-процесуальний закон (п. 5 ч. 2 ст. 131 КПК України) прямо відносить тимчасовий доступ до речей і документів.

Так, *по-перше*, не допускається застосування заходів забезпечення кримінального провадження, якщо слідчий, дізнавач, прокурор не доведе, що: 1) існує обґрунтована підозра щодо вчинення кримінального правопорушення такого ступеня тяжкості, що може бути підставою для застосування заходів забезпечення кримінального провадження; 2) потреби досудового розслідування виправдовують такий ступінь втручання в права та свободи особи, про який ідеться в клопотанні слідчого, дізнавача, прокурора; 3) може бути виконане завдання, для виконання якого слідчий, дізнавач, прокурор звертається з клопотанням (ч. 3 ст. 132 КПК України).

По-друге, для оцінки потреб досудового розслідування слідчий суддя або суд зобов'язаний врахувати можливість без застосованого заходу забезпечення кримінального провадження отримати речі і документи, які можуть бути використані під час судового розгляду для встановлення обставин у кримінальному провадженні (ч. 5 ст. 132 КПК України).

На жаль, у кримінально-процесуальних документах, що відображають застосування такого заходу забезпечення кримінального провадження як тимчасовий доступ до речей і документів, ці та деякі інші правила, що закріплені у гл. 10, 11, 15 КПК України, не завжди згадуються, а якщо згадуються, то формально, без належного обґрунтування того як саме вони були використані під час складання відповідного клопотання, його розгляду та вирішення. Зокрема, це стосується вимог ч. 6 ст. 132 КПК України, що під час розгляду питання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження сторони кримінального провадження повинні подати слідчому судді або суду докази обставин, на які вони посилаються. Також сторони кримінального провадження не дотримуються вимог ч. 2 ст. 160 КПК України щодо зазначення у клопотанні чіткого переліку речей і документів, тимчасовий доступ до яких планують отримати; не надають документів на підтвердження того, що речі і документи перебувають або можуть перебувати у володінні певної фізичної або юридичної особи; ніяк не обґрунтовують необхідну

їм форму тимчасового доступу, а їх три — ознайомлення, виготовлення копій, вилучення (виїмка). У результаті чого іноді стає неможливим з'ясування того, які конкретно документи та в якому обсязі необхідно надати для ознайомлення, яким чином володільцю таких документів забезпечити виконання ухвали суду, особливо за наявності в них або серед їхнього масиву відомостей, що становлять охоронювану законом таємницю, й знаходження кожного з них у володільця обумовлено низкою встановлених у законодавстві та/або їх власником (власниками) заборон, за порушення яких передбачені певні майнові та інші санкції.

Для переконливості у наявності проблематики, на нашу думку, достатньо навести лише декілька судових рішень про дозвіл на тимчасовий доступ до речей і документів.

Ухвалою Вищого антикорупційного суду від 01.03.2023 у справі № 991/1007/22 надано захисникові ОСОБА_5 дозвіл на тимчасовий доступ до оригіналів документів, які перебувають у володінні ІНФОРМАЦІЯ_2 з можливістю виготовлення їх копій, а саме до таких: заяви ОСОБА_10 від 12.10.2020 про вчинення суддею ОСОБА_6 кримінального правопорушення, постанови детектива НАБУ від 13.10.2020 про залучення ОСОБА_10 до конфіденційного співробітництва та до проведення негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні [6].

Ухвалою Вищого антикорупційного суду від 25.12.2023 у справі № 991/10732/23 надано ОСОБИ_1, ОСОБИ_2, ОСОБИ_3 тимчасовий доступ до речей і документів, які перебувають у ІНФОРМАЦІЯ, а саме до матеріалів досудового розслідування № _ від 19.08.2019, з можливістю ознайомитися з ними, зробити копії проектної та виконавчої документації по об'єкту будівництва «Будівництво берегоукріплюючих споруд та зони відпочинку вздовж Русанівської протоки у Дніпровському районі м. Києва», виготовленої на замовлення КП «Плесо», та вилучити їх, за безпосередньої участі судового експерта ОСОБА [6].

Ухвалою Вищого антикорупційного суду від 25.12.2023 у справі № 991/10828/23 надано детективам ОСОБИ_1, ОСОБИ_2 дозвіл на тимчасовий доступ до документів, які перебувають у володінні ІНФОРМАЦІЯ, а саме: протоколів, листів, запитів, відповідей, сертифікатів, видаткових накладних, додаткових угод, договорів відповідального зберігання, що стосуються укладення та виконання договору поставки від 30.12.2022 № 278/22 щодо придбання департаментом ЖКГ та ІНФОРМАЦІЯ у ІНФОРМАЦІЯ виробів з дроту для будівництва фортифікаційних споруд у Харківській області, з можливістю вилучення їх копій. Підтвердженням того, що документи знаходяться у володінні ІНФОРМАЦІЯ стала вилучена під час обшуку приміщення департаменту ЖКХ копія листа адвоката від 02.02.2023 про направлення до ІНФОРМАЦІЯ на експертизу документів, про які просить у своєму клопотанні детектив [6].

Отже, з аналізу вказаних судових рішень вбачається відсутність в них як чітко визначеного переліку документів, до яких надано тимчасовий доступ, так і дослідження на предмет використання стороною

кримінального провадження, яка ініціювала тимчасовий доступ до документів, її можливостей для отримання документів без застосування цього заходу процесуального примусу у інший передбачений статтею 93 КПК України спосіб збирання доказів, оскільки в них не наведено реквізитів документів, не висвітлюється розгляд питань про кількість примірників документів, що обов'язково утворюються при їх оформленні, про місце їх зберігання відповідно до правил діловодства тощо.

Справа у тому, що застосування тимчасового доступу до речей і документів, виходячи із визначеної у частині 1 статті 131 КПК України загальної мети застосування заходів забезпечення кримінального провадження, здійснюється з метою досягнення дієвості кримінально-процесуального доказування й передусім спрямоване на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів. Речі й документи, відповідно до положень закону (ч. 1, 2 ст. 98 КПК України) можуть бути такими джерелами доказів як речові докази та документи й містити фактичні дані, що мають значення для встановлення обставин, тобто докази. Тому дії з виконання рішення про тимчасовий доступу до речей і документів, що полягають в ознайомленні, отриманні копій чи вилученні речей та документів, забезпечують отримання (збирання) чи перевірку доказів. Невипадково, така форма тимчасового доступу до речей і документів як виїмка раніше, до втрати чинності Кримінально-процесуальним кодексом України [7], вважалась окремою слідчою дією, а ознайомлення з речами і документами — різновидами огляду. До того, в останньому з наведених судових рішень не зазначено про можливу наявність у документах, до яких надається тимчасовий доступ стороні обвинувачення, адвокатської таємниці та ставлення суду до дотримання засади забезпечення права на захист, оскільки критерії для виокремлення документів, що містять або можуть містити адвокатську таємницю, в ньому не визначені (отже, під час виконання ухвали суду їх визначатиме сторона обвинувачення), а самі ці документи у володільця з'явилися після того, як він отримав їх у законний спосіб (на підставі ч 1 ст. 242 КПК України [7], ст. 7¹ Закону України «Про судову експертизу» [8]) від сторони захисту для реалізації її права на проведення експертизи.

Варто зазначити, що за частиною 1 статті 165 КПК України, на виконання ухвали слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів, їх володільць зобов'язаний надати доступ до них особі, зазначеній у відповідній ухвалі слідчого судді, суду. За невиконання цього обов'язку йому загрожує у перспективі така процесуальна санкція як проведення обшуку з метою відшукання та вилучення зазначених в ухвалі речей і документів, що передбачено ст. 166 КПК України, й притягнення до кримінальної відповідальності за невиконання судового рішення за статтею 382 Кримінального кодексу України [9].

І хоч слово «володільць» набуло поширення у статтях чинного КПК України (ст. 100, 174, 264, 270 тощо), але цей термін був запозичений із

джерел цивільного права, що регулює відносини, пов'язані з реалізацією права власності, серед елементів якого є володіння. Оскільки в КПК України цей термін, як і суб'єкт та його правовий статус залишаються не визначеними, без аналогії в праві не обійтися. У ст. 397 Цивільного кодексу України [10] (далі — *ЦК України*), що визначає суб'єктів права володіння чужим майном і встановлює презумпцію правомірному володіння чужим майном для кожного, хто фактично тримає його у себе. Тому сторони кримінального провадження при поданні клопотання і слідчий суддя, суд не зобов'язані з'ясовувати законність знаходження речей і документів у особи, яка має надати до них тимчасовий доступ. Володіння чужим майном може належати одночасно двом або більше особам (ч. 2 ст. 397 ЦК України) і не врахування цього під час здійснення кримінального провадження може стати об'єктивною причиною для невиконання ухвали слідчого судді або суду про тимчасовий доступ до речей і документів особою, зазначеною в ухвалі володільцем, через знаходження даних речей і документів у іншої особи — володільця (в інших володільців).

Відомо, що право володіння — це правовідношення, яке полягає у фактичному пануванні над річчю, яка може належати як власникові речі, так і особі, яка фактично тримає річ у себе, що може виникати на підставі правочину, а також на інших підставах, передбачених чинним законодавством [11]. На зміст права власності не впливають місцезнаходження майна і місце проживання власника, якому належать права володіння, користування та розпоряджання своїм майном (ст. 317 ЦК України). У кримінальному провадженні правова природа права володіння не змінюється. Це право розглядається як: а) правомочність власника; б) речове право на чуже майно, тобто фактичне володіння; в) право, що виникає на договірних засадах, тобто договірне володіння майном [12, с. 424—425].

З цього приводу хочеться зазначити, що прогалиною в кримінально-процесуальному праві виглядає те, що положення статей глави 15 КПК України, сукупність яких становить основу процесуального інституту тимчасового доступу до речей і документів, не розраховані на забезпечення законних інтересів власника речей і документів, які він передав у володіння іншій особі та до яких намагається отримати тимчасовий доступ сторона кримінального провадження. На випадки, коли відповідно до статті 398 ЦК України володільць набув права на володіння речами і документами на підставі договору з власником або особою, якій майно було передане власником, положення глави 15 КПК України не розраховані. Власник речей і документів, на відміну від їх володільця, не може брати участь під час розгляду слідчим суддею, судом клопотання про тимчасовий доступ до власних речей і документів, оскільки його не вказано серед учасників такого розгляду в ст. 163 КПК України. Він, навіть, не попереджається про такий розгляд і його результати. Таке нормативне становище здатне призводити як до невиконання під

час досудового розслідування ухвали слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів, так і до порушення прав і законних інтересів їхніх власників і володільців та інших осіб. Це потрібно виправити. Також стаття 166 КПК України не передбачає жодних об'єктивних підстав, за яких стає неможливим виконання ухвали суду про тимчасовий доступ до речей і документів, оскільки впродовж часу її дії, що згідно положень п. 7 ч. 1 ст. 164 КПК України може тривати до двох місяців, не виключається настання форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили), та доповнити її зміст положенням про можливість часткового виконання такої ухвали й наслідки цього.

Висновки. Отже, аналіз слідчої і судової практики вказує на недосконалість закріплених у ст. 160—166 гл. 15 КПК України положень, які регулюють застосування тимчасового доступу до речей і документів. Вважаємо, що в них потрібно більш детально визначити як вимоги до змісту клопотання сторони кримінального провадження про тимчасовий доступ до речей та документів, так і підстави для його судового розгляду, а також порядок постановлення судом ухвали про тимчасовий доступ до речей та документів й наслідки її виконання. Перш за все, потрібно зазначити в статті 160 КПК України про обов'язковість наведення у клопотанні сторони кримінального провадження переліку з описом ознак речей і реквізитів документів, тимчасовий доступ до яких вона ініціює, та доказів того, що ці речі і документи перебувають або можуть перебувати у володінні певної фізичної або юридичної особи.

У ст. 163 КПК України необхідно доповнити склад учасників розгляду слідчим суддею, судом клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів власником даних речей і документів, якщо право на володіння ними виникло на підставі договору з ним або з особою, якій майно було ним передане. У ст. 166 КПК України пропонуємо передбачити об'єктивні обставини як підстави, за яких стає неможливим виконання ухвали суду про тимчасовий доступ до речей і документів, та доповнити її зміст положенням про можливість часткового виконання такої ухвали й наслідки цього.

Реалізація запропонованих змін до чинного кримінально-процесуального законодавства України, на думку авторів, сприятиме подальшому удосконаленню інституту тимчасового доступу до речей і документів у кримінальному провадженні.

Перелік посилань

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>. (дата звернення: 15.02.2024).

References

1. Criminal Procedure Code of Ukraine dated 13.04.2012 No. 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>. (access date: 15.02.2024) [in Ukrainian].

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, Рим, 04.11.1950, ратифікована Законом України № 475/97-ВР від 17.07.1997. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text. (дата звернення: 15.02.2024).
Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, Rome, 04.11.1950, ratified by the Law of Ukraine No. 475/97-VR of 17.07.1997. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (access date: 15.02.2024) [in Ukrainian].
3. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення: 15.02.2024).
Constitution of Ukraine, adopted at the fifth session of the Verkhovna Rada of Ukraine on June 28, 1996: Law of Ukraine from 28.06.1996 No 254k/96-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (access date: 15.02.2024) [in Ukrainian].
4. Маланчук П. М. Практичні аспекти застосування тимчасового доступу до речей і документів як заходу забезпечення кримінального провадження. *Правовий вісник Української академії банківської справи*. 2014. № 2 (11). С. 65—68.
Malanchuk, P. M. Practical aspects of the use of temporary access to things and documents as a measure to ensure criminal proceedings. *Legal Bulletin of the Ukrainian Academy of Banking*. 2014. No 2 (11). P. 65—68 [in Ukrainian].
5. Гумін О. М. Особливості тимчасового доступу до речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю. *Європейські перспективи*. № 6. С. 91—94.
Humin, O. M. Peculiarities of temporary access to things and documents that contain a secret protected by law. *European perspectives*. № 6. P. 91—94 [in Ukrainian].
6. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/> (дата звернення: 15.02.2024).
Unified State Register of Court Decisions. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/> (access date: 15.02.2024) [in Ukrainian].
7. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28.12.1960 № 1001-05. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1002-05#Text> (дата звернення: 15.02.2024).
Criminal Procedure Code of Ukraine of 28.12.1960 No. 1001-05. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1002-05#Text> (access date: 15.02.2024) [in Ukrainian].
8. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення: 15.02.2024).
On forensic examination: Law of Ukraine dated February 25, 1994 No. 4038-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (access date: 15.02.2024) [in Ukrainian].
9. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 15.02.2024).
Criminal Code of Ukraine dated 04.05.2001 No. 2341-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (access date: 15.02.2024) [in Ukrainian].

10. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 15.02.2024). Civil Code of Ukraine dated January 16, 2003 No. 435-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (access date: 15.02.2024) [in Ukrainian].
11. Пляцко У. М. Правова природа володіння. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Серія Право. Випуск 35. Частина I. Том 2. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/14959/1> (дата звернення: 15.02.2024). Playatsko, U. M. (2015). Legal nature of ownership. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University*. Law series. Issue 35. Part I. Volume 2. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/14959/1> (access date: 15.02.2024) [in Ukrainian].
12. Цивільне право : підручник: у 2 т. / за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. Т. 1. Харків : Право, 2011. 656 с. Civil law (2011) : textbook: in 2 volumes / edited by V. I. Borysova, I. V. Spasio-Fateeva, V. L. Yarotskyi. Vol. 1. Kharkiv : Pravo. 656 p. [in Ukrainian].

Temporary access to things and documents as an institution of criminal procedure law

A. Polianskyi, A. Padalka, O. Baulin, T. Tereshchenko

The article is devoted to the study of the norms of the criminal procedure institute of temporary access to things and documents and their implementation during the implementation of criminal justice in Ukraine. Based on the analysis of the investigative and judicial practice of applying the norms of this procedural institution and in order to improve it, the authors of the article substantiate the need to amend the current legislation of Ukraine. In accordance with the provisions enshrined in Articles 131 and 159 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, temporary access to things and documents is one of the measures to ensure criminal proceedings, which is carried out in order to achieve the effectiveness of these proceedings on the basis of a ruling of an investigating judge or court, and consists in providing a party to criminal proceedings by a person in possession of such things and documents, the ability to read, copy, and/or remove them. The mandatory nature of judicial control over the use of temporary access to things and documents is due to the fact that this procedural measure restricts the rights of a person provided for in Article 8 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and Articles 31, 32 of the Constitution of Ukraine, since documents may contain confidential information about a person and information about his private life, which he wishes not to disseminate and keep secret. The analysis of investigative and judicial practice indicates the imperfection of the provisions enshrined in Articles 160, 166 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, which regulate the use of temporary access to things and documents. We believe that they

need to define in more detail both the requirements for the content of the petition of a party to criminal proceedings for temporary access to things and documents, and the grounds for its trial, as well as the procedure for the court ruling on temporary access to things and documents and the consequences of its execution. Article 163 of the Criminal Procedure Code of Ukraine should supplement the list of participants in the consideration by the investigating magistrate or court of a petition for temporary access to things and documents by the owner of these things and documents, if the right to possess them arose on the basis of an agreement with him or with the person to whom the property was transferred by him. According to the authors, the implementation of the proposed amendments to the current criminal procedure legislation of Ukraine will contribute to the further improvement of the institution of temporary access to things and documents in criminal proceedings.

Keywords: owner; possessor; access to things and documents; pre-trial investigation; motion of a party; criminal proceedings; procedural institution; court; ruling of the investigating judge.

⇒ Полянський, А. О., Падалка, А. М., Баулін О. В., Терещенко, Т. М. (2024). Тимчасовий доступ до речей і документів як інститут кримінально-процесуального права. *Криміналістика і судова експертиза*. Вип. 69. С. 89—101. DOI: 10.33994/kndise.2024.69.08.